

Anders kijken, anders doen

metropool
regio **amsterdam**

MRA Agenda 2025-2028

80%-versie

Inhoudsopgave

Anders kijken, anders doen: woord vooraf	3
Resultaten uit het verleden	4
1. Samen kiezen voor brede welvaart	6
2. Acht ambities voor onze metropoolregio	9
Bijlage 1: Doorvertaling uitvoeringslijnen MRA Agenda 2020-2024	17

Anders kijken, anders doen: woord vooraf

Het Nederlandse poldermodel is wereldwijd uniek en kent een lange geschiedenis. Ook onze polycentrische Randstad is bijzonder, in vergelijking met bijvoorbeeld Parijs of Londen. De samenwerking in de Metropoolregio Amsterdam (MRA) sinds 2016 past hier naadloos in.

De Metropoolregio Amsterdam is het samenwerkingsverband van de provincies Noord-Holland en Flevoland, 30 gemeenten en de Vervoerregio Amsterdam. Die combinatie is uniek in Nederland. We koesteren dat elke deelnemer kwaliteiten inbrengt die het totaal versterken.

Voor u ligt een agenda met ambities voor de toekomst van onze regio. Daarbij is brede welvaart de leidraad. Dat vraagt anders denken en doen. Het is onvermijdelijk dat wij als regio keuzes maken, want niet alles kan en niet alles kan tegelijk. Die keuzes zijn nodig vanwege de beperkte ruimte die ons ter beschikking staat. Keuzes zijn bovendien nodig vanuit het streven de brede welvaart in onze hele regio te verbeteren. Dit vraagt ook om meer verbinding tussen de thema's. En verbinding met alle partijen. Daarbij moeten we ongemakkelijke gesprekken kunnen voeren en lastige dilemma's benoemen in plaats van uit de weg gaan. Alleen zo dragen we bij aan meer onderling vertrouwen tussen overheid, inwoners en bedrijven. En hopelijk ook aan meer draagvlak voor te nemen besluiten.

Hoe verder?

De MRA heeft geen wettelijke taken en bevoegdheden: deze liggen bij de raden en Staten en de regioraad van de Vervoerregio Amsterdam (VRA). Als MRA nemen wij geen besluiten. Wel kunnen we ons scharen achter een gezamenlijke richting als de democratische organen daarmee instemmen. Als we het hebben over keuzes dan gaat dat vaak om afspraken die we met elkaar maken voor een gezamenlijke richting.

De raden en Staten worden gevraagd de (eindversie van) deze agenda te bekrachtigen (deze tekst betreft de zogenaamde "80%-versie"). De bestuurlijke platforms zijn leidend in de uitvoering van deze MRA Agenda. Een duidelijk uitgangspunt voor deze MRA Agenda is dat de uitvoering binnen de huidige kaders blijft plaatsvinden (bestaande afspraken over de hoogte van de inwonerbijdrage en de inzet/capaciteit voor de MRA Directie conform de samenwerkingsafspraken).

Resultaten uit het verleden

We werken al lange tijd succesvol met elkaar samen in de Metropoolregio Amsterdam. De afgelopen vier jaar hebben we samen mooie resultaten behaald.

Een kort overzicht van behaalde resultaten¹:

- ➔ In het kader van het Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport (MIRT) zijn eind 2022 afspraken gemaakt over de schaa sprong in het OV-systeem in de MRA. Dit betreft de realisatie Zuidasdok, de verlenging van de Noord/Zuidlijn naar Hoofddorp en het (deels) sluiten van de metroring van Amsterdam Sloterdijk naar Amsterdam Centraal. Voor de ontsluiting van woningbouwlocaties is door het Rijk € 1,3 miljard beschikbaar gesteld. Bovendien hebben we samen met het Rijk een Multimodaal Toekomstbeeld vastgesteld dat de basis vormt voor alle toekomstige beleids- en investeringsafspraken om de MRA bereikbaar te houden. De MRA blijft zich ervoor inzetten om het metrosysteem verder uit te bouwen met de komst van de IJmeerlijn.
- ➔ Vanuit de Woningbouwimpuls hebben we gerichte ondersteuning geleverd aan MRA-gemeenten die aanvragen hebben ingediend bij het Rijk. De succesvolle aanvragen hebben in totaal circa € 185 miljoen voor projecten in de

regio opgeleverd. Deze passen in de MRA-woondeal, die we zowel in 2019 als in 2023 hebben gesloten met het Rijk.

- ➔ Om de circulaire bouw aan te jagen hebben we als samenwerkende overheden in de MRA samen met ontwikkelaars, corporaties en andere stakeholders het convenant houtbouw opgesteld. Inmiddels wordt zo'n 10% van de nieuwbouw mede daardoor in hout gebouwd en zijn we onderweg naar de beoogde 20%. Ook hebben we een convenant toekomstbestendig bouwen opgesteld; deze aanpak is landelijk overgenomen.
- ➔ Met het Rijk hebben we een verstedelijkingsstrategie voor de ontwikkeling van de MRA afgesproken. Inmiddels zijn we vanuit het NOVEX-traject bezig om deze verstedelijkingsstrategie om te zetten in een uitvoeringsagenda.
- ➔ De langlopende samenwerking in PLABEKA (platform bedrijventerreinen en kantoren) heeft geresulteerd in een onlangs vastgestelde bedrijventerreinenstrategie, waarmee we willen borgen dat er in de toekomst voldoende geschikte werklocaties zijn.

- ➔ Een jarenlang gekoesterde wens voor een regionale ontwikkelingsmaatschappij is gerealiseerd: ROM InWest is opgericht en veel gemeenten nemen hieraan deel.
- ➔ Samen met de Amsterdam Economic Board en andere partijen hebben we een *transitiever sneller* opgesteld voor acht thema's – met bijbehorende acties – voor duurzame en digitale innovaties. De gemeente Amsterdam heeft dankzij de Europese subsidie 'Kansen voor West' (met daarin € 7 miljoen) innovaties gekoppeld aan de thema's van 'de transitiever sneller' die we als MRA samen met de Board hebben opgesteld, waardoor de mogelijkheid tot investeren in de hele MRA is vergroot.
- ➔ Samen met partners bij overheden, bedrijfsleven, kennisinstellingen en sociaal-maatschappelijke instellingen hebben we de afgelopen jaren vier green deals gesloten voor fiets, circulair textiel, hergebruik van plastic en circulair inkopen.
- ➔ Het aantal laadpalen voor elektrisch vervoer is in vier jaar door MRA Elektrisch van 4.000 naar 13.000 gestegen en daar komen de komende vijf jaar nog eens 17.000 bij. Daarmee behoudt de MRA de grootste dichtheid aan laadpalen in de hele wereld.
- ➔ In het onderzoek 'Toekomstbestendige Heuvelrug Gooi en Vechtstreek' hebben we (voordat de Rijksbrief in november 2022 verscheen) het ruimtelijke principe 'water en bodem sturend' toegepast. Dit geeft interessante inzichten en resultaten.

¹ In bijlage 1 is aangegeven hoe de uitvoeringslijnen van de vorige MRA Agenda (2020-2024) doorwerken in deze nieuwe MRA Agenda

1 Samen kiezen voor brede welvaart

Onze metropool kent een rijke schakering aan gemeenschappen, landschappen en bedrijven. Rijk in diversiteit én in samenhang. De regio is onze gezamenlijke grond. We hebben een belangrijke plek in Nederland en op het internationale toneel. Dat brengt verantwoordelijkheid met zich mee. Met deze agenda zetten we nadrukkelijk in op verbetering van de brede welvaart voor iedereen.

Onze uitgangspositie is sterk. We hebben het relatief goed en horen economisch en in levensstandaard bij de topregio's van Europa. Maar die positie is in de toekomst niet vanzelfsprekend. Om onze ambities te realiseren, zullen we fundamentele keuzes moeten maken en investeringen moeten doen. Dat doen we vanuit het besef dat we Nederland als geheel nodig hebben voor alle opgaven waar we voor staan. We moeten elkaars kracht, kansen en mogelijkheden benutten om als land sterk te staan voor de toekomst.

De bevolking van de MRA blijft voorlopig groeien. We willen die groei benutten om de onderscheidende kwaliteiten van de metropoolregio verder te versterken. Om dat te bereiken, zetten we de **meerkernige** structuur van sterke steden en dorpen verder kracht bij, conform ons gezamenlijke verstedelijkingsconcept. Tussen die steden en dorpen liggen prachtige landschappen. De schoonheid en nabijheid daarvan is een unieke kracht van onze metropool, waarmee we ons werkelijk onderscheiden van andere metropolen. Amsterdam is het kloppend hart van onze meerkernige metropool, met grote aantrekkingskracht. Amsterdam kan echter niet functioneren zonder de rest van onze

regio. En buiten Amsterdam maken de deelregio's, elk met hun eigen kwaliteiten, onze regio tot een sterke metropool. Met diverse woonmilieus, landschappen, industrie, zee- en luchthaven en nog zoveel meer. Juist door elkaar aan te vullen vormen we een krachtige regio met grote kansen op versterking van de meerkernige ontwikkeling.

Door klimaatverandering staat de leefbaarheid in onze regio onder druk. **De woningnood** remt de mogelijkheden van vooral de jongere generatie. Het energienet zit op en soms al over zijn grens (zie bijvoorbeeld de situatie in Almere). Ook onze zoetwatervoorraad staat onder druk door de stijgende zeespiegel en bodemdaling. En we weten allemaal dat de manier waarop onze economie momenteel groeit, hier mede debet aan is. Tel hier de schaarste in ruimte, middelen en arbeidskrachten bij op en je weet dat onze samenwerking zich heeft te richten op oplossingen die geen van ons afzonderlijk kan realiseren. Samenwerking en verbinding zijn nodig en logisch in onze samenhangende metropool. En dat doen we ook al aan verschillende tafels, zoals de NOVEX-gebieden. We hebben nieuwe oplossingen nodig.

We zien ons namelijk geplaatst voor **een aantal grote dilemma's** op het terrein van arbeid, wonen, energie, financiële middelen, fysieke ruimte. Wat kunnen en willen we (ruimtelijk) nog wel mogelijk maken en wat niet? Dus stel: als we voorop willen blijven lopen in de digitalisering, dan minder glastuinbouw en meer datacenters? Of juist geen ruimtevreters meer en daarmee geen logistieke centra en datacenters meer in onze regio? Minder woningbouw of meer waterberging? Minder kwaliteit in ons landschap of meer werklocaties?

We moeten keuzes maken en we willen dat doen met het oog op verbetering van onze brede welvaart. Het CBS definieert brede welvaart als volgt: 'Brede welvaart betreft de kwaliteit van leven hier en nu en de mate waarin deze ten koste gaat van de brede welvaart van latere generaties of die van mensen elders in de wereld'. Onder kwaliteit van leven verstaat het CBS 'alles wat mensen van waarde vinden'. Naast materiële welvaart gaat het daarbij om gezondheid, onderwijs, milieu en leefomgeving, sociale cohesie, persoonlijke ontplooiing en (on)veiligheid.

Voor ons is brede welvaart geen abstract containerbegrip. Eerder hebben wij in de MRA-samenwerkingsafspraken drie thema's geselecteerd waarmee wij richting en invulling geven aan brede welvaart:

- De meest inventieve regio van Europa, met de best opgeleide bevolking**
- Een regio voor iedereen, naar de menselijke maat**
- Een duurzaam verbonden regio**

Deze drie thema's hangen nauw samen. Om brede welvaart als leidraad recht te doen moeten wij telkens nagaan hoe de balans tussen deze drie thema's wordt bewaard. Dit betekent keuzes maken en 'afruilen'. Hoe we hier concreet invulling aan geven maken we inzichtelijk in het Meerjarig Uitvoeringsprogramma.

- De meest inventieve regio van Europa & de best opgeleide bevolking**

De MRA is een van de meest welvarende regio's in Europa. Het economische profiel van onze regio is breed. Er is geen enkele sector die echt domineert. Het mkb vormt de basis van onze economie. Daarnaast is creativiteit kenmerkend voor onze regio. De creatieve en innovatieve kracht van de regio wordt mede mogelijk gemaakt door sterke digitale infrastructuur. Sterk groeiende onderdelen in onze economische structuur bundelen we rond media (inclusief e-sports en gaming), tech, data, artificial intelligence en life sciences & health. We zien ook meer dwarsverbanden, zoals tussen media en AI.

We kunnen echter niet lui achterover hangen. Onze regionale economie is gevoelig voor economische voor- én tegenspoed, er is krapte op de arbeidsmarkt, de groei van arbeidsproductiviteit neemt af en onze positie als digitale hub in Europa staat onder druk. We willen een aantrekkelijk vestigingsklimaat behouden, verspreid over de hele regio. Vanuit brede welvaart geredeneerd: voor welke sectoren en onder welke voorwaarden?

In het kader van brede welvaart hebben we het in onze regio nadrukkelijk over groene innovatie in meer traditionele domeinen, zoals in de haven en de industrie. We willen de groenste industriezone van Europa zijn, door bijvoorbeeld met bedrijven in het Noordzeekanaalgebied (in lijn met het ontwikkelingsperspectief NZKG) en samen met het Rijk afspraken te maken over versnelde verduurzaming. Tata Steel IJmuiden kan alleen op duurzame wijze een plek hebben in een gezonde leefomgeving. Gezondheid en leefbaarheid zijn essentieel voor brede welvaart en randvoorwaardelijk voor de (economische) ontwikkeling en verstedelijking van de MRA.

Circulariteit, de kansen van offshore wind en de energietransitie hebben grote invloed op de toekomst van onze havens. Dit vraagt om tijdig handelen. Voor waterstof zijn er grote kansen, zowel in het Noordzeekanaalgebied als in Flevoland (Energy Hub). Ook voor de ontwikkeling naar een circulaire economie zijn er goede kansen in de regio, we ondersteunen bijvoorbeeld het innovatiecluster C-District in Haarlem.

Om dit alles mogelijk te maken zullen we het uiterste moeten doen om samen met onderwijs, kennisinstellingen en bedrijfsleven afspraken te maken over de ontwikkeling van onze beroepsbevolking. We willen de best opgeleide beroepsbevolking op alle niveaus (MBO, HBO, WO), afgestemd op de behoefte van de arbeidsmarkt. Voor technische en digitale beroepen is een extra inspanning nodig. Levenslang ontwikkelen is cruciaal.

b. Een regio voor iedereen, naar de menselijke maat

Elke metropool wil economisch floreren en optimaal verbonden zijn met de rest van de wereld. Onze regio onderscheidt zich internationaal door de menselijke maat die we bieden en de nabijheid van sociale en culturele voorzieningen. De woonmilieus en landschappen zijn divers (kust, duinen, polders, bos, heide, plassen) en dit maakt onze regio aantrekkelijk voor onze inwoners en bezoekers. De leefbaarheid is echter niet overal op voldoende niveau en voor een gezondere leefomgeving in onze regio zijn grotere stappen nodig.

De woningmarkt staat onder immense druk. We willen iedereen in de regio een fijn thuis kunnen bieden in complete en leefbare steden en dorpen. We moeten de groei van het aantal huishoudens bijbenen, woningen toevoegen en daarmee de oplopende prijzen het hoofd bieden. Tegelijkertijd willen we ervoor zorgen dat al deze nieuwe inwoners (bij voorkeur in hun deelregio) kunnen werken en dat ons mobiliteitsnetwerk en het groen/blauwe netwerk klaar is voor deze groei.

In internationaal perspectief vormen we een sociaal evenwichtige regio waarin verschillen in levensstandaard relatief gezien klein zijn. En toch kunnen de verschillen binnen de regio of binnen een gemeente groot zijn. We zien ook dat gelijke kansen onder druk staan. Zowel sociaal-maatschappelijke als economisch is het van groot belang dat iedereen in de regio mee kan doen.

c. Een duurzaam verbonden regio

Met onze ligging hebben we een ijzersterke positie in Nederland, Europa en de rest van de wereld. Maar ons internationaal knooppunt vraagt ook om voortdurende aandacht, bijvoorbeeld voor internationaal treinverkeer en het zo duurzaam mogelijk gebruiken van Schiphol (met een kleinere impact op de leefomgeving). Ook in digitaal opzicht zijn we een wereldwijd knooppunt.

Met het Multimodaal toekomstbeeld hebben we voor onze regio een perspectief op de noodzakelijke systeemsprong voor de mobiliteit binnen onze regio, randvoorwaardelijk voor onze woningbouwambities. Duurzame mobiliteit is de kern, met zoveel mogelijk inzet op fiets en OV. Dit is echter niet overal in onze regio de oplossing. In de delen van onze regio is en blijft de auto een onmisbare schakel. We zien de druk op het wegennet toenemen. Flexwerken, digitalisering, circulaire economie, nieuwe vormen van logistiek en mobiliteit; ons wonen en het karakter van onze economie veranderen. Dit leidt ook tot andere wensen rond woon- en werklocaties, (fysieke) infrastructuur en de wijze waarop alles met elkaar is verbonden.

Dat vraagt om investeringen, zowel in het hart als op alle flanken binnen onze regio, ook voor de schaalessprong in het OV. Er zijn ook andere maatregelen nodig, bijvoorbeeld in fiscale regels. Daarvoor moeten wij aandacht vragen bij het rijk en nauw met onze nationale partners samenwerken. Op het verbeteren van de woon-werkbalans hebben we wel zelf invloed. De spits concentreert zich nu te eenzijdig rond Amsterdam en Schiphol. Meer woningen verspreid over de hele regio betekent ook het realiseren van meer werk(locaties) nabij deze woongebieden. Daarmee brengen we de pendel meer in balans.

2 Acht ambities voor onze metropoolregio

De meest inventieve regio, waarin de menselijke maat wordt bewaard en versterkt en tegelijkertijd duurzaamheid voorop staat, ontstaat niet vanzelf. Dat vereist werk, en vooral regionale samenwerking. Het vereist duidelijke prioriteitstelling aan de hand van een ambitieuze agenda. De drie thema's hebben we geconcretiseerd in acht ambities, waarmee wij de brede welvaart voor onze bevolking en onze regionale gemeenschappen willen beschermen en versterken.

1 We willen een klimaatneutrale en circulaire regio zijn in 2050

De stijgende zeespiegel en afwisselende periodes van droogte en extreme regenval zijn inmiddels 'het nieuwe normaal'. Klimaatverandering afremmen en ons aanpassen aan de gevolgen die er nu al zijn, is een noodzakelijke opgave die impact heeft op alles wat we doen in onze regio. Tegelijkertijd zijn veel mensen bezorgd over de kosten van klimaatbeleid en de verdeling daarvan.

Dit betekent investeren om ons mobiliteitssysteem, de gebouwde omgeving en onze industrie duurzaam vorm te geven. Daartoe willen wij de groenste industriezone van Europa worden en heeft een toekomstbestendig energiesysteem hoge prioriteit. De huidige problemen met netcongestie bedreigen ons vestigingsklimaat, onze duurzaamheidsambities, onze woningbouwplannen en onze welvaart. Duurzaamheid en circulariteit bestaan niet meer naast al het overige; ze zijn randvoorwaardelijk geworden. We moeten niet 'duurzame dingen doen', maar dingen duurzaam doen. Als vervolg op de afspraken uit het Klimaatakkoord en het Nationaal Programma Circulaire Economie maken we in de MRA duurzame keuzes. Circulariteit is de basis voor alle gebiedsontwikkelingen in de MRA, zowel in nieuw als in bestaand gebied. Voor een samenhangende duurzame energie- en grondstoffentransitie moeten MRA-overheden (met partners) samenwerken en lokale initiatieven verbinden. Dat gebeurt nu nog onvoldoende. We kiezen nog te vaak voor oplossingen die op termijn nieuwe problemen creëren, zoals zonnepanelen met PFAS of windturbines die niet herbruikbaar zijn. Door als regio mee te doen aan een Europese pilot op het gebied van lokale voedselketens ('foodCLIC') ontstaan er kansen. *Voedsel Verbindt* helpt de regio toekomstbestendig te maken en draagt bij aan sociale cohesie, gezond voedsel en internationale samenwerking.

Deze ambitie kan worden waargemaakt door:

- De uitstoot van CO₂ in de MRA zoveel als mogelijk te beperken (uiterste inspanning, wetende dat nul uitstoot wellicht onhaalbaar is). Daarvoor is de energietransitie cruciaal, hetgeen bijvoorbeeld in het ontwikkelperspectief voor het NZKG is uitgewerkt;
- Als regio naar vermogen bijdragen aan de opgaven voor de RES-regio's om hernieuwbare energie op te wekken in de MRA;
- Meer in te zetten op energiebesparing om zo de energie-efficiëntie in onze regio sneller te laten groeien (onder meer via ons netwerk GasTerug);
- Met het Rijk en met de netbeheerders goede afspraken te maken over de ruimtelijke keuzes die nodig zijn om ons energiesysteem toekomstbestendig te maken en het gebruik van slimme energieoplossingen te stimuleren voor woningbouw, verduurzaming economie en geëlektrificeerde mobiliteit;
- Samen met het bedrijfsleven verder werken aan de verduurzaming van bedrijventerreinen en de mogelijkheden om bedrijventerreinen als energiehubs te gaan benutten. Daarbij dient er ruimte te blijven voor hoge milieucategorie bedrijventerreinen, met maximale inspanning op verduurzaming;
- De verdeling van de lasten en lasten van het klimaatbeleid en de energietransitie beter in balans is krijgen;
- Als overheden al in 2030 het goede voorbeeld te geven door maximaal circulair in te kopen;
- Op korte termijn een stevige impuls te geven aan een sterke publiek-private samenwerking op het gebied van circulair textiel;
- Er samen voor te zorgen dat uiterlijk in 2050 alle afvalstromen uit de MRA op een duurzame wijze worden hergebruikt of benut;
- Ons in te spannen voor het stimuleren van duurzaam ontwerp van producten en diensten en dat hergebruik of reparatie van producten en diensten vanzelfsprekend zijn (de import van spullen is verantwoordelijk voor meer dan 70% van onze CO₂-emissies);
- Te komen tot lokale voedselketens die bijdragen aan een circulaire regio, onze ambitie is om ten minste een kwart van ons voedsel lokaal te produceren en te consumeren.

2 We versterken de (digitale) concurrentie- en innovatiekracht van de MRA om bij te dragen aan de transitie die nodig zijn.

Onze sterke en veelzijdige economie hebben we voor een deel te danken aan de grote innovatie- en concurrentiekracht van de regio. We hebben als regio veel kennis in huis – dankzij het netwerk van universiteiten, hogescholen, MBO- en beroepsopleidingen en het grote aantal startups en scale-ups. We stimuleren innovatieve ecosystemen en proberen campusvorming op belangrijke innovatie thema's te bevorderen.

Als samenwerkende overheden werken we met de Amsterdam Economic Board en Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen in de regio samen met het bedrijfsleven, kennis- en sociaal-maatschappelijke instellingen. Belangrijke thema's zijn artificial intelligence, duurzame digitale infrastructuur, veilig datadelen, hoogwaardige maakindustrie, life sciences and health (inclusief preventie) biobased en modulair bouwen, slimme mobiliteit, waterstof en slimme energiesystemen.

De innovatieve handelsgeest, internationale oriëntatie, open economie en onze positie als digitale hub in Europa hebben ervoor gezorgd dat we het onveranderd goed doen in de rangorde van meest concurrerende en innovatieve regio's. Buitenlandse bedrijven zijn hier gevestigd of overwegen dat te gaan doen; migranten zijn een logisch en onmisbaar onderdeel van onze maatschappij en delen van het regionale bedrijfsleven richten zich op buitenlandse markten. Bij het ondersteunen van nieuwe buitenlandse bedrijven kijken wij naar de bijdrage aan brede welvaart. Ook met het ondersteunen van ondernemers bij hun internationalisering richten we ons primair op bedrijven die een bijdrage kunnen leveren aan een duurzamere en socialere samenleving.

Europa en de wereld staan ook niet stil. Om als MRA ons toekomstig verdien vermogen te borgen en de transitie waar we voor staan soepeler en sneller te laten verlopen, moeten we steviger inzetten op research & development, digitale systemen en toegepaste innovatie.

Deze ambitie kan worden waargemaakt door:

- R&D activiteiten bij onze partners waar mogelijk te stimuleren en beschikbare kennis over te dragen aan ons regionale MKB;
- Met elkaar en met het Rijk het gesprek te voeren over hoe we onze positie als digitale hub in Europa kunnen behouden en welke digitale infrastructuur nodig is om onze digitale ambities te kunnen realiseren;
- De vorming en doorontwikkeling van campussen en PPS-samenwerkingen te bevorderen, zeker ook in de deelregio's waar de kennisinfrastructuur versterking vraagt;
- Samen met de Amsterdam Economic Board en regionale ontwikkelingsmaatschappijen in de MRA (Horizon en ROMInWest) krachtige coalities te vormen van bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen, maatschappelijke organisaties en overheden om de grote transitie vorm te geven;
- Op basis van deelregionale economische profielen inzetten op het versterken van de innovatiekansen, ecosystemen en de samenwerking in de deelregio's;
- De aantallen, kwaliteit en locatie van werklocaties te borgen in de NOVEX-MRA en NOVEX-NZKG;
- Het regionaal MKB ondersteunen bij hun internationaliseringsambities en bij het aantrekkelijk blijven voor internationaal talent.

3 We willen tekorten op de arbeidsmarkt verminderen en toekomstbestendig werk bieden aan huidige en nieuwe inwoners waardoor zij zich kunnen (blijven) ontwikkelen (door een optimale aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt).

De economie draait goed in de MRA. De werkloosheid is laag, de arbeidsparticipatie neemt toe en de economische groei is relatief hoog. Tegelijkertijd zien we in een aantal sectoren toenemende/zorgelijke tekorten op de arbeidsmarkt. Of het nu gaat om de zorg, het onderwijs of de vraag naar technici; de ambities die we als MRA hebben zijn in veel gevallen afhankelijk van een goed functionerende arbeidsmarkt, met zo min mogelijk tekorten.

Passend werk is een belangrijke bouwsteen voor brede welvaart. Hoe mensen zich kunnen ontplooiën en ontwikkelen en in welke mate zij kunnen voorzien in hun levensonderhoud is van groot belang voor de kwaliteit van leven. We streven daarom naar een evenwichtige en inclusieve arbeidsmarkt, met een goede aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt. Vanuit het perspectief van de ondernemer en medewerker kijken we naar de werking van de arbeidsmarkt en wat nodig is om transitie mogelijk te maken. In dit licht moeten we aandacht hebben voor mogelijke nieuwe onderwijsinstellingen, bijvoorbeeld een extra onderwijsinstelling in Almere en Lelystad, gericht op de vraag die in deze deelregio nodig is.

Deze ambitie kan worden waargemaakt door:

- Als overheden samen te werken met andere stakeholders om de instituties in de arbeidsmarkt zo goed mogelijk te laten samenwerken;
- Een gedeeld beeld te hebben van welke sectoren en/of beroepen we als MRA het meest belangrijk/essentieel vinden;
- Samen met bedrijfsleven, kennisinstellingen en sociaal-maatschappelijke instellingen te komen tot afspraken over/acties voor het verminderen van tekorten in de sectoren van publieke dienstverlening (zoals het OV). De MRA wil haar rol als regionale regisseur hier beter in uitoefenen;
- Het onbenut arbeidspotentieel op alle niveaus (inclusief talentontwikkeling) te identificeren en beter aan te laten sluiten op de arbeidsmarkt;
- De huidige arbeidskrachten mee te nemen in de digitale ontwikkelingen;
- Het publieke onderwijs beter aan te laten sluiten op de arbeidsmarkt;
- Zicht te houden op het functioneren van en ontwikkelingen op de regionale arbeidsmarkt, op tekorten en op de match tussen onderwijs en arbeidsmarkt.

4 We willen voldoende, passende, bereikbare en toekomstbestendige werklocaties in de nabijheid van (potentiële) werkkenden.

Onze sterke en veelzijdige economie is geen vanzelfsprekendheid. Een factor die hierop van grote invloed is, is de fysieke ruimte die we hebben voor economische ontwikkeling: de werklocaties. Dat gaat over bedrijventerreinen, kantoren, gemengde woon-werklocaties enz. We willen op een aantal plekken bouwen aan ecosystemen of campussen ontwikkelen. We willen ruimte bieden aan start-ups en scale-ups, die soms vragen om andere typen werklocaties dan bestaande bedrijven. Bedrijventerreinen hebben een maatschappelijke functie en dragen bij aan brede welvaart. Zij zijn goed voor een kwart van de werkgelegenheid en kunnen een essentiële rol spelen bij de grote transitieopgaven, zoals de energietransitie, circulaire economie en vergroening van de leefomgeving. De ruimte voor werklocaties staat onder druk als gevolg van de behoefte naar nieuwe woningen. Zo'n 500 ha bedrijventerreinen zijn – of zullen binnenkort – getransformeerd (worden) in woongebieden. Daarbij verwachten we de komende jaren een tekort van zo'n 1000 ha bedrijventerreinen terwijl de circulaire economie ook nieuwe ruimte in zal nemen. Dit betekent dat we keuzes moeten maken. Niet door ruimte voor wonen en werken (of natuur en werken) tegenover elkaar te zetten, maar wél door in de hele ruimtelijke puzzel de ruimte voor werken nadrukkelijk te betrekken.

We verkennen daarom gezamenlijk waar we ruimte houden of vinden voor werklocaties. Daarbij horen ook goede afspraken over de huidige werklocaties. De recent opgestelde bedrijventerreinenstrategie MRA vormt het vertrekpunt voor het gesprek samen met de nog op te stellen kantorenstrategie MRA. De keuzes met betrekking tot werklocaties moeten ook worden gemaakt in samenhang met woonlocaties, zodat een goede woon-werk balans wordt gecreëerd.

Deze ambitie kan worden waargemaakt door:

- Ons in te spannen voor voldoende 'schuifruimte', de balans in vraag naar en aanbod van werklocaties zo optimaal mogelijk te laten zijn en daarbij te streven naar een frictieleegstand van circa 8%;
- De huidige totale oppervlakte aan bedrijventerreinen (per 2024) in omvang proberen vast te houden en bestaande bedrijventerreinen toekomstbestendig (inclusief waterrobuust/klimaatadaptief) te maken (o.a. via intensivering en duurzaamheidsmaatregelen), door nieuwe terreinen toekomstbestendig te ontwikkelen en serieus werk te maken van het realiseren van aantrekkelijke gecombineerde woon-werkgebieden;
- De deelregionale economische profielen te koppelen aan de werklocaties om daarmee invulling te geven aan het soort bedrijvigheid en werkgelegenheid;
- Wonen, werken en voorzieningen in elkaars nabijheid te houden en te ontwikkelen vanuit het perspectief van brede welvaart.

5 We willen leefbare steden en dorpen met voldoende, betaalbare, bereikbare en toekomstbestendige woningen, in een gezonde leefomgeving.

De uitdagingen op de woningmarkt zijn groot. Het tekort aan woningen is nijpend, de wachtlijsten voor sociale huurwoningen zijn lang en we hebben in de regio een grote opgave om bijzondere doelgroepen te huisvesten. De huidige markt zorgt voor onvoldoende aanbod aan betaalbare woningen, waardoor het tekort blijft oplopen. Samenwerking met marktpartijen, woningbouwcorporaties, institutionele beleggers en andere belanghebbenden is daarbij cruciaal.

Voor een leefbare metropoolregio is meer nodig dan alleen het toevoegen van woningen. Het gaat om steden én dorpen met een gezonde leefomgeving en een goede leefkwaliteit. Als MRA hebben we een gezamenlijke opgave om te werken aan de realisatie van meer passende en bereikbare woningen. Dit doen we door nieuwe woningen te bouwen op toekomstbestendige locaties waarbij we invulling geven aan alle randvoorwaarden zoals netcongestie, bereikbaarheid, water en bodem en door daarnaast de bestaande voorraad beter te benutten. We hebben in de MRA een gezamenlijke opgave om de woningvoorraad beter passend te maken voor een vergrijzende bevolking en de opgave om bijzondere doelgroepen te huisvesten. Over al deze opgaven zijn door het Rijk en de regio afspraken gemaakt in het ontwikkelperspectief (november 2021) en in de Woondeal MRA (maart 2023), onze gemeenschappelijke basis voor de uitvoering. De komende jaren blijft deze samenwerking met en lobby richting het Rijk van groot belang.

Deze ambitie kan worden waargemaakt door:

- Voldoende nieuwe woningen te bouwen in de periode 2020-2030, minstens 175.000, oftewel 17.500 per jaar, en de woningvoorraad daarnaast op andere manieren te laten groeien, zodat de MRA in 2030 minstens 1.300.000 woningen telt;
- Passende woningen te bouwen die kwalitatief geschikt zijn voor diverse doelgroepen en hier regionaal afspraken over te maken;
- Bereikbare woningen te bouwen die goed ontsloten zijn door onder andere het ov en gunstig liggen ten opzichte van werklocaties (verbeteren woon-werkbalans) en voorzieningen;
- Alle nieuwe woningen toekomstbestendig te realiseren: waterrobuust/klimaatbestendig/-adaptief, energieneutraal, zoveel mogelijk circulair en op een manier die bijdraagt aan de gezondheid van inwoners en natuur;
- Groen/blauwe netwerken, recreatiemogelijkheden en landschapsontwikkeling mee te laten groeien met de verstedelijking (zie ook ambitie 6 en 7);
- Nabijheid en diversiteit van culturele voorzieningen (inclusief bibliotheken) gelijke tred te laten houden bij groeiende inwoneraantallen;
- De bestaande woonwijken te herstructureren zodat ze hetzelfde niveau hebben – qua passendheid en toekomstbestendigheid – als de woningen die na 2023 zijn toegevoegd;
- Te werken aan het verbeteren van een gezonde leefomgeving (minder geluidsoverlast en schonere lucht);
- Gezamenlijk invulling te geven aan de afspraken die we als MRA hebben gemaakt met het Rijk in de Woondeal over het vergroten van het aanbod van betaalbare woningen en een evenwichtigere verdeling ervan over de regio.

6 We behouden en (waar mogelijk) versterken de kwaliteit van ons landschap en cultuurhistorisch erfgoed.

Onze bossen, heides, plassen, kust, polderlandschappen en veenweidegebieden zijn 'de longen' van onze verstedelijkte regio. We hebben maar liefst twee nationale parken in de MRA, met Zuid-Kennemerland en Nieuw Land (het grootste door mensenhanden gemaakte natuurgebied van de wereld). De kwaliteit en nabijheid van onze landschappen maken onze metropoolregio uniek. Dat geldt ook voor de aanwezigheid van vele historische steden en dorpen en ander cultuurhistorisch erfgoed (industrieel, waterstaatkundig, ter verdediging, immaterieel) in onze regio. Landschappen en erfgoed dragen zo sterk bij aan onze brede welvaart. Niet alleen sociaal-maatschappelijk maar ook economisch. We danken er een belangrijk deel van onze grote nationale en internationale aantrekkingskracht.

Deze kwaliteiten vragen bescherming en versterking, als tegenwicht voor de stedelijke verdichting die ook noodzakelijk is. Dat is cruciaal voor de leefbaarheid in onze regio.

Daarnaast is het versterken van onze groenblauwe omgeving noodzakelijk voor het verbeteren van de biodiversiteit en onze waterhuishouding (waaronder adaptatie, waterkwaliteit, voldoende beschikbaarheid drinkwater). Hoe kunnen we verantwoord groeien zonder onze landschappen aan te tasten, onze identiteit te verliezen of in te boeten op ons welzijn? Dat is de uitdaging. Samenhangende keuzes zijn nodig. Voor de MRA is daarbij, in lijn met het beleid van de rijksoverheid, de brede wateropgave en bodemgesteldheid sturend.

Deze ambitie kan worden waargemaakt door:

- Landschap bij groei als kwetsbare waarde te onderkennen en zoveel mogelijk beschermend te handelen;
- Bij groei van verstedelijking ook landschappelijke kwaliteit te laten meegroeien, in samenhang met noodzakelijke investeringen in het watersysteem en rekening houdend met de versterking van de natuurwaarden en biodiversiteit;
- Water en bodem sturend te laten zijn bij ruimtelijke keuzes (waaronder ruimte voor piekwaterberging);
- Natuurwaarden en biodiversiteit te versterken;
- Ons cultuurhistorisch erfgoed duurzaam en toekomstbestendig te beschermen en onderhouden;
- Landschappen en cultuurhistorisch erfgoed verantwoord toegankelijk te maken voor onze inwoners en bezoekers (in samenhang met ambitie 7).

7 We willen dat het (inter)nationale toerisme en de recreatiemogelijkheden bijdragen aan de leefkwaliteit van al onze inwoners.

Toerisme is nog steeds een hot topic in de MRA en de uitdagingen zijn, na een tijdelijke dip door corona, de afgelopen jaren alleen maar groter geworden. Toerisme blijft de komende jaren wereldwijd groeien, ook bij ons. Maar wat voor soort toerisme willen we juist aantrekken en in welke deelregio willen we wat? Hoe kunnen we de balans vinden in gebieden waar de druk op de ruimte te groot is? De Metropoolregio stuurt op een gebalanceerde groei van toerisme waarbij we economie, ruimte, recreatie, natuur, klimaat, samenleving, cultuur en leefomgeving in samenhang bekijken.

Daarbij proberen we drukke plekken te ontlasten door spreiding en vraagsturing. We willen toerisme zo veel mogelijk laten bijdragen aan de maatschappelijke opgaven en brede welvaart in de MRA. Sommige plekken binnen de MRA zijn op bepaalde momenten te druk - denk hierbij aan Amsterdam en de Zaanse Schans -, terwijl we op andere plekken juist meer bezoekers willen aantrekken, zoals in Purmerend, Haarlemmermeer, Lelystad en Almere. Bezoekers dragen sterk bij aan de nabijheid en kwaliteit van culturele voorzieningen die we in onze regio hebben. We beschikken daardoor over een breed aanbod aan culturele voorzieningen, waarvan veel van internationaal topniveau. Musea, theatervoorstellingen, festivals en concerten vergroten de aantrekkingskracht van onze regio als plek om te wonen of je bedrijf te vestigen.

Bij een aantrekkelijke regio horen ook recreatieve voorzieningen en gebieden. Bij groeiende verstedelijking en bezoekersaantallen zien we echter dat de druk oploopt. Op mooie dagen is bijvoorbeeld de bereikbaarheid van onze kust een groot probleem. Er moet voldoende ruimte voor recreatie zijn voor onze inwoners, in de nabijheid van hun woning. Deze ruimte moet meegroeien met de groei van het aantal inwoners. Spreiding is daarbij van groot belang, zodat de druk op bepaalde bestaande gebieden kan worden verlicht.

Deze ambitie kan worden waargemaakt door:

- Te stimuleren dat een groter deel van de internationale verblijfsbezoekers de MRA buiten Amsterdam bezoekt of hier verblijft, hier meer tijd besteedt en meer geld uitgeeft (gekoppeld aan meerkernige ontwikkeling);
- Spreiding aan te jagen van verblijfsaccommodaties en dagattracties en hierdoor enerzijds de deelregio's economisch te laten profiteren en anderzijds de druk op Amsterdam af te laten nemen;
- Aan te jagen dat bestaand toeristisch vastgoed wordt verduurzaamd en nieuw toeristisch vastgoed duurzaam wordt gebouwd;
- De koppeling met kunst en cultuur in de hele regio te versterken;
- Bereikbaarheid en instandhouding van recreatiegebieden (waaronder de kust en groenblauwe natuur) te verbeteren;
- Voor de bestaande en bij verdere verstedelijking ervoor te zorgen dat alle inwoners van de MRA groene recreatieruimte binnen maximaal een kwartier fietsen kunnen bereiken;
- MRA dekkende netwerken te realiseren voor wandelen, fietsen en varen, zowel korte als lange afstandsroutes;
- Gebieden met een te hoge recreatiedruk te ontlasten (door deze uit te breiden of door gebieden in de omgeving (door) te ontwikkelen);
- (Inter)nationale bezoekers en recreanten meer mogelijkheden te geven om gebruik te maken van de trein en ander openbaar vervoer.

8 We willen dat eenieder zich op duurzame en betaalbare wijze kan verplaatsen en dat al het logistieke vervoer duurzaam is. Onze (inter)nationale connectiviteit verduurzamen we.

Brede welvaart betekent óók dat iedereen mee kan doen, dat mobiliteit rechtvaardig is. Jezelf verplaatsen moet dus toegankelijk, gastvrij, begrijpelijk en betaalbaar zijn. Zowel in de steden als in de (lint) dorpen, woonwijken en op bedrijventerreinen. Hoe je ook reist, in elk gebied moeten diverse opties zijn met een redelijke reistijd en bewoners moeten kunnen kiezen welke manier het beste bij hen past. In het Multimodaal Toekomstbeeld zijn 7 principes afgesproken die ook gelden in deze agenda. Dat zijn:

1. Verstedelijking afstemmen op kwaliteit bereikbaarheid en nabijheid
2. Afremmen en spreiden mobiliteitsgroei
3. Verbeteren stedelijke en regionale fietsnetwerken
4. Ontwikkelen regionale hubs
5. Goederenvervoer integraal onderdeel
6. Ontvlechten van Openbaar Vervoer
7. Ringen draaiende houden

Goede verbindingen zijn essentieel voor het leven en wonen in bestaande en nieuwe woongebieden, in alle deelregio's van de MRA. Het aantal inwoners en banen in de MRA blijft groeien. Er is alleen geen ruimte om de mobiliteit mee te laten groeien, zoals we dat in het verleden deden. We zetten dan ook in op meer nabijheid in de meerkernige regio en daarmee op een betere woonwerkbalans. We willen blijven investeren in verbindingen om onze regio ook in de toekomst goed te verbinden met de rest van de wereld. We richten ons daarbij op duurzame mobiliteit en het verminderen van CO₂-uitstoot.

We willen dit met name bereiken door flink in te zetten op duurzame, gezonde en emissieloze mobiliteit – van hoogwaardig ov en deelmobiliteit tot lopen en (e)-fietsen (met doorfietsroutes) – om een gezonde leefstijl te stimuleren en de CO₂-uitstoot terug te dringen. Samen met het bedrijfsleven en het Rijk nemen we ook gedragsmaatregelen.

Goederenvervoer - regionaal en internationaal, licht en zwaar - is belangrijk voor onze (distributie) economie en een randvoorwaarde voor een goed functionerende MRA. Maar het geeft ook verdringing op ons regionaal mobiliteitsnetwerk voor inwoners en een belasting voor de leefkwaliteit en de verkeersveiligheid. Om goederenvervoer en logistiek op een duurzame, veilige, efficiënte en concurrerende manier een plek te (blijven) geven zoeken we samen met het bedrijfsleven, overheden en maatschappelijke organisaties de juiste ruimtelijke keuzes. Dit moet niet alleen binnen de logistiek

zelf, maar ook 'aan de voorkant' van onze verstedelijgings- en bereikbaarheidsopgaven.

De mainport Schiphol, onze havens en Greenport Aalsmeer zijn belangrijke motoren van de regio én van onze nationale economie; bronnen van internationale werkgelegenheid en brandpunten van internationaal transport. Ook de nabijheid van een van de grootste internetknooppunten ter wereld (AMS-IX) - een digitale mainport - maakt de regio tot een aantrekkelijke vestigingslocatie voor (internationale) bedrijven (waaronder datacenters). Deze economische motoren kennen een keerzijde voor de verduurzaming en de leefbaarheid van onze regio.

Voor Schiphol zijn meer internationale treinen en een zo schoon en stil mogelijke luchtvaart nodig voor een meer duurzame toekomst. De spanning zit potentieel in de wens tot behoud van de kwaliteit van het netwerk.

Deze ambitie kan worden waargemaakt door:

- Te werken vanuit de 7 principes van het MTB (zie bovenstaande opsomming);
- Te investeren in vormen van publieke mobiliteit* zodat in elke deelregio verschillende vervoersopties zijn (*publieke mobiliteit is een verzamelnaam voor openbaar vervoer, flexvervoer en deelmobiliteit). Concreet: het realiseren van de schaa sprong in het ov-netwerk; Zuidasdok, Noord/Zuidlijn naar Hoofddorp, Ringlijn naar Haven-Stad, aanleg van de IJmeerlijn (mogelijke koppeling met Lelylijn), het volledig sluiten van de Ringlijn en daarnaast is er voor wat betreft het OV ook aandacht voor HOV-corridors naar Zaanstad en Haarlem;
- Het regionale openbaar vervoer en het voor de MRA relevante nationale (spoor) netwerk moet minimaal mee kunnen groeien met de verstedelijking;
- De kwaliteit van het wegennetwerk in alle deelregio's minimaal gelijk te houden en waar nodig (door groei van het aantal gebruikers) te verbeteren;
- Verbeteringen in het fietsnetwerk en -gebruik, ook via de Greendeal Fiets;
- Mobiliteitsgedrag beïnvloeden met mijden en spreiden van de spits;
- Te zorgen dat het aandeel van het besteedbaar inkomen dat mensen kwijt zijn aan reizen redelijk blijven (mobiliteitsrechtvaardigheid; ook gekoppeld aan verbeteren woon-werk balans);
- De hoeveelheid fijnstof en geluidsoverlast als gevolg van mobiliteit te minimaliseren;

- Het aantal gewonden en doden als gevolg van deelname aan het verkeer te laten dalen;
- Openbaar vervoer (publieke mobiliteit) als wenkend alternatief voor de auto te ontwikkelen;
- Het bundelen van stromen te bevorderen en binnenstedelijk zoveel mogelijk passende, schone en veilige logistiek te stimuleren, onder andere door logistieke hubs aan te leggen;
- Optimaal benutten van de mogelijkheden van water, spoor en buisleidingen en de benodigde infrastructuur op orde te brengen, ook voor goederenvervoer;
- De betrouwbaarheid van het goederenvervoer te borgen door het slim benutten van de beschikbare capaciteit (onder andere door het mijden van spitsen). Een laad-infrastructuur voor de logistieke sector te realiseren in de MRA (elektriciteit, waterstof of andere energiebronnen);
- In te zetten op goede alternatieven voor het vliegtuig met internationale treinen ter vervanging van korte en middellange vluchten binnen Europa;
- Door ruimte te maken op nationale spoorroutes van en naar de MRA middels het uitvoering geven aan ambities uit het nationaal Toekomstbeeld OV 2040.

Bijlage 1:

Doorvertaling uitvoeringslijnen MRA Agenda 2020-2024

In onderstaand overzicht maken we per uitvoeringslijn uit de huidige agenda inzichtelijk hoe we het betreffende onderwerp of de daarmee samenhangende activiteiten of programma's een plek hebben gegeven in de nieuwe MRA Agenda (of het Meerjarig Uitvoeringsprogramma).

➔ 0.1 Samenbindende visie op de regio en de samenwerking

Hoe we samenwerken in de MRA is opgenomen in de Samenwerkingsafspraken. Waarop we ons richten is opgenomen in deze nieuwe MRA Agenda, dit is opgebouwd uit inhoudelijke ambities voor de langere termijn.

➔ 0.2 Samenwerking Rijk en EU

In de huidige agenda gaat deze uitvoeringslijn vooral over onze lobby en public affairs activiteiten.
Voor vrijwel alle ambities in de nieuwe agenda is lobby zeer wezenlijk. We operationaliseren dat per ambitie uit in het Meerjarig Uitvoeringsprogramma, en we stemmen onze acties af in de PHO's, Platforms en het MRA Bestuur.

➔ 0.3 De MRA als netwerk organisatie

In de huidige agenda gaat deze uitvoeringslijn over de samenwerking met de Amsterdam Economic Board, de ROM InWest en over congressen en conferenties.
Met de nieuwe MRA Agenda zetten we dit uiteraard door, waar nodig geïntensiveerd.

➔ 0.4 Kennishuis MRA

In de huidige agenda gaat deze uitvoeringslijn vooral over kennisdeling.
Idem, zie 0.3.

➔ 0.5 Verantwoording

In de huidige agenda bestaat deze uitvoeringslijn vooral uit de communicatie-inspanningen die we doen in het kader van transparantie en draagvlak voor de samenwerking.
Idem, zie 0.3.

➔ 1.1 Regionale Economische Strategie

In de huidige agenda bestaat deze uitvoeringslijn grotendeels uit het opstellen van deelregionale economische profielen.
In de nieuwe MRA Agenda hebben we een ambitie opgenomen voor werklocaties. Onderdeel daarvan (in het Meerjarig Uitvoeringsprogramma) is ook het verder uitwerken van in de NOVEX MRA benoemde deelregionale profielen en voor een aantal deelregio's verder uitwerken van de deelregionale profielen, die benut kunnen worden in de bedrijventerreinenstrategie en de kantorenstrategie.

Daarnaast is een ambitie opgenomen voor het versterken van de concurrentie en innovatiekracht, die inhoudelijk ook sterk raakt aan deze huidige uitvoeringslijn.

➔ 1.2 Werklocaties

In de huidige agenda bestaat deze uitvoeringslijn uit de bedrijventerreinenstrategie, PLABEKA en het Projectbureau Herstructureren Bedrijventerreinen (PHB).
In de nieuwe MRA Agenda hebben we een ambitie opgenomen voor werklocaties. Alle activiteiten die nu onder de huidige uitvoeringslijn voor werklocaties vallen, vallen straks naar verwachting ook onder de activiteiten die we opnemen in het Meerjarig Uitvoeringsprogramma. We gaan uitvoering geven aan de bedrijventerreinenstrategie (Plabeka 4.0 a), we stellen een kantorenstrategie op en we gaan door met Plabeka en het PHB.

➔ 1.3 Human Capital

In de huidige agenda bestaat deze uitvoeringslijn uit verschillende projecten en programma's op het gebied van onderwijs en arbeidsmarkt.

In de nieuwe MRA Agenda hebben we een ambitie opgenomen voor onderwijs en arbeidsmarkt. Dit wordt uitgewerkt in het Meerjarig Uitvoeringsprogramma.

➔ 1.4 Aanjagen markt initiatieven en transitieopgaven

Voor deze uitvoeringslijn werken we momenteel vooral aan het onderwerp circulaire economie.
In de nieuwe MRA Agenda hebben we een ambitie opgenomen voor de circulaire regio. Het is goed mogelijk dat de activiteiten die we nu uitvoeren voor circulaire economie straks ook goed in het Meerjarig Uitvoeringsprogramma passen voor deze ambitie.

➔ 1.5 Energie infrastructuur en data infrastructuur

Voor deze uitvoeringslijn werken we in de huidige agenda aan verschillende projecten, onderzoeken en activiteiten om ons netwerk te versterken, met name op het gebied van de energietransitie. Ook is er een beperkt aantal activiteiten uitgevoerd t.b.v. datacenters.
In de nieuwe MRA Agenda hebben we een ambitie opgenomen voor de klimaatneutrale regio en een ambitie voor het versterken van de (digitale) concurrentie- en innovatiekracht. Daarbij hoort ook een discussie over welke digitale infrastructuur er nodig is voor het realiseren van onze digitale ambities. Voor veel van de andere ambities die we hebben opgenomen is de schaarste van transportcapaciteit / netcongestie een belemmerende factor.

➔ 2.1 Verstedelijkingsstrategie

In de huidige agenda hebben we voor deze uitvoeringslijn samen met het Rijk een verstedelijkingsstrategie en verstedelijkingsconcept opgesteld, en werken we nu aan uitvoeringsagenda voor de NOVEX MRA.
In de nieuwe MRA Agenda hebben we geen aparte ambitie opgenomen voor de verstedelijkingsstrategie of de NOVEX: dit zijn geen opzichzelfstaande ambities, maar eerder middelen om onze ambities te verwezenlijken. Structurele afstemming- en afspraken maken met het Rijk is ontzettend belangrijk, en daarom blijven we onze inspanningen in de NOVEX prioriteit geven.

➔ 2.2 Wonen

In de huidige agenda zijn we voor deze uitvoeringslijn bezig met allerlei projecten om woningbouw te stimuleren, duurzaamheid in die woningbouw te stimuleren, tot afspraken te komen voor aandachtsgroepen, enzovoort.
In de nieuwe MRA Agenda hebben we een ambitie opgenomen voor wonen. Vanuit Brede Welvaart zal dit onderwerp ook sterker een sociale invalshoek krijgen. Ook kent deze ambitie een nadrukkelijk relatie met veel andere ambities voor bijvoorbeeld werklocaties, de klimaatneutrale regio en mobiliteit voor inwoners en bezoekers.

➔ 2.3 Landschap

Voor landschap werken we momenteel aan verschillende activiteiten, variërend van onderzoeken naar bodem- en water sturend tot recreatie; gekoppeld aan de uitvoeringsagenda NOVEX.
In de nieuwe agenda hebben we een ambitie voor cultuurhistorisch erfgoed en landschap opgenomen. Landschap raakt daarnaast ook aan veel andere ambities, en zal vanuit brede welvaart als waarde onderdeel uitmaken van afwegingen / keuzes die we maken bij die andere ambities.

➔ 2.4 Transitieopgaven leefomgeving

In de huidige MRA Agenda gaat deze uitvoeringslijn over klimaatadaptatie en de energietransitie. Het heeft sterke relaties met andere uitvoeringslijnen als bouwen en wonen en de werklocaties.
In de nieuwe agenda hebben we een ambitie opgenomen voor een klimaat neutrale regio, daar valt ook klimaatadaptatie onder. Ook eventuele activiteiten voor de energietransitie behoren daartoe. Vanuit brede welvaart willen we ervoor zorgen dat we toekomstige generaties of mensen elders niet opzadelen met de negatieve effecten van onze keuzes.

➔ 2.5 Kunst, Cultuur en Erfgoed

Op dit onderwerp heeft de samenwerking gedurende Corona een andere vorm gekregen. Het oorspronkelijke PHO is recent weer opgestart.
In de nieuwe agenda hebben we onder meer een ambitie opgenomen voor cultuurhistorisch erfgoed en landschap. Cultuur is daarnaast een belangrijke waarde bij de ambitie voor concurrentie en innovatiekracht, de ambitie voor woningen en de ambitie voor recreatie en toerisme.

➔ 2.6 Recreatie en Toerisme

In de huidige agenda bestaat deze uitvoeringslijn uit een groot aantal activiteiten, gericht op het spreiden van toerisme en het inzetten op hoogwaardig toerisme i.p.v. massa toerisme.

In de nieuwe MRA Agenda hebben we een ambitie opgenomen voor nationale en internationale bezoekers en een ambitie voor recreatie. Recentelijk is in het Platform Economie een strategie voor Toerisme vastgesteld. Deze strategie vormt het vertrekpunt voor het Meerjarig Uitvoeringsprogramma. Over recreatie hebben wij geen losse ambitie opgenomen, de uitvoering hiervan ligt grotendeels bij de provincies.

➔ 3.1 Schaa sprong mobiliteitssysteem

In de huidige agenda beogen we met deze uitvoeringslijn een gezamenlijke strategie voor het mobiliteitssysteem, met aandacht voor de samenhang met andere uitvoeringslijnen als wonen, werken, duurzaamheid, etc.

In de nieuwe MRA Agenda hebben we een ambitie opgenomen voor mobiliteit voor inwoners en bezoekers, waarin we ook nadrukkelijk kijken naar andere ambities (werklocaties, wonen, etc.). Het rijk-regio programma Samen Bouwen aan Bereikbaarheid blijft de basis in de uitvoering van deze ambitie. Vanuit het Multimodaal Toekomst beeld van onze regio bepalen we onze positie.

➔ 3.2 Fiets

Het doel van deze uitvoeringslijn in de huidige MRA Agenda is een samenhangend en hoogwaardig fietsroute netwerk.

In de nieuwe MRA Agenda hebben we een ambitie opgenomen voor mobiliteit voor inwoners en bezoekers. Daar valt de modaliteit fiets ook onder.

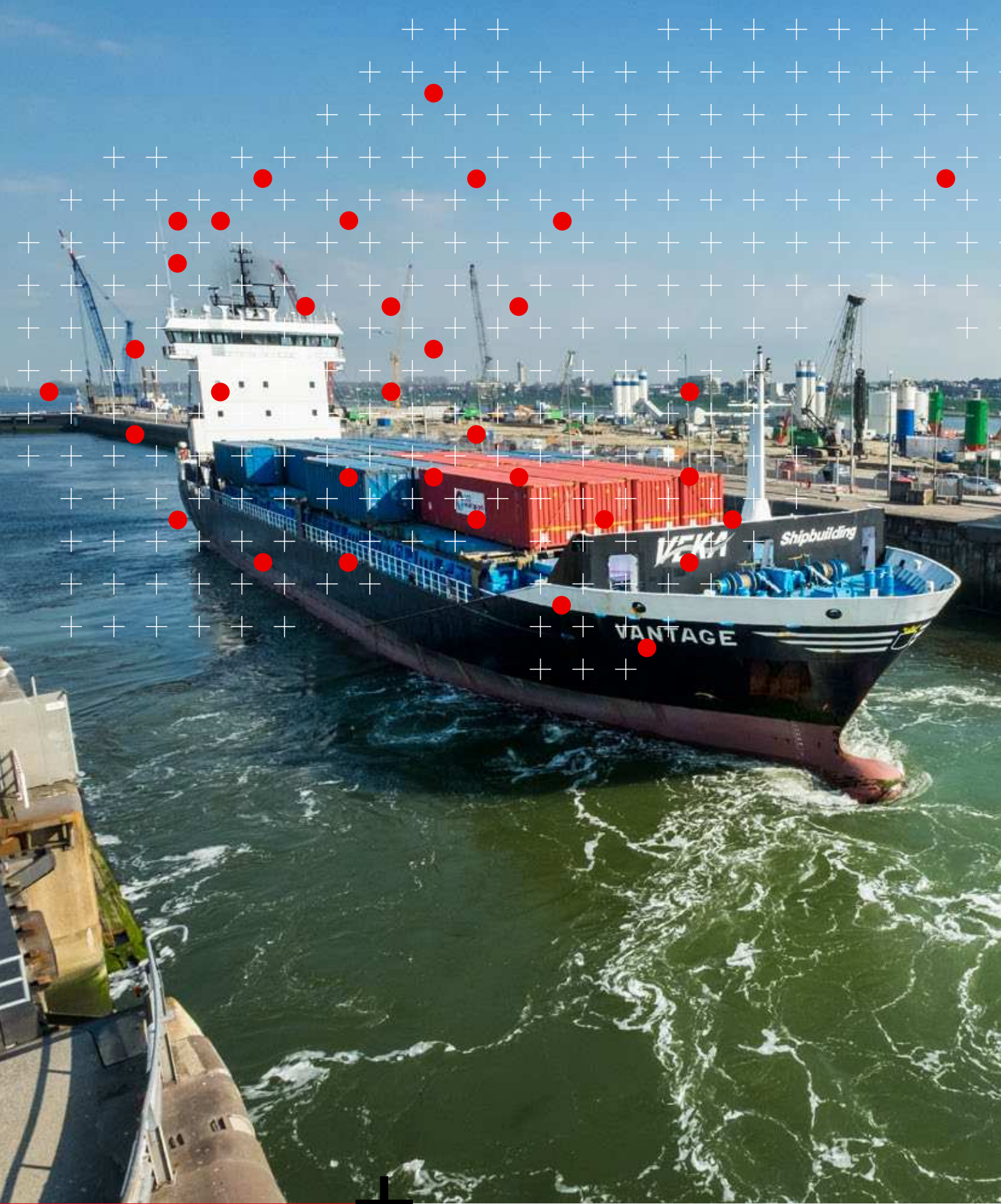
➔ 3.3 Duurzame en innovatieve mobiliteit

In de huidige MRA Agenda voeren we bij deze uitvoeringslijn een breed scala aan acties uit op het gebied van o.a. Smart Mobility, MAAS, verduurzaming van mobiliteit, enzovoort.

In de nieuwe MRA Agenda hebben we een ambitie opgenomen voor mobiliteit voor inwoners en bezoekers en een ambitie voor het verduurzamen van goederenvervoer en logistiek en een ambitie voor het verduurzamen van de internationale connectiviteit.

metropool
regioamsterdam

Dit is een uitgave van de Metropoolregio Amsterdam
Termini 179, 1025 XM Amsterdam

info@metropoolregioamsterdam.nl
www.metropoolregioamsterdam.nl